

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
egész évre 100 K., félévre
50 K. Egyes szám ára 3 K.

Mennyei erővel felruházva.

A pünköst története engem mindig meghatott. Minél tovább gondolkodtam, minél nagyobb látókörben kötöttem össze e történetnek egymásba kapcsolódó részleteit, annál inkább meghatott. Dogmatikus oldala messze-ködbe foszlott, — fényes, meleg, új életre ébresztő magva annál láthatóbban ragyogott.

„Íme én elküldöm ti reátok az én Atyámnak ígéretét, ti pedig maradjatok együtt Jeruzsálemben, míglen felruháztattok mennyei erővel.“ Így utasítja, így költi éltető reményre ámuló tanítványait, a látókörükből mindörökre eltávozó Mester.

Felruháztattok mennyei erővel! Ez az, ami gondolkodó lelkemet leginkább megfogta. *Felruházni...* e szó magában is varázslatos tartalmat rejt. Ha csak testileg vesszük is: örömet, reményt, életkedvet, lehetőségeket mutat. A ruhátlan felruházni, a ruhást még szebb ruhába öltöztetni, — előre új vérlüktetést hoz a szívbe. Hát még ha magasabb értelmet kötünk hozzá: dicsőséggel, belátással, kitüntetéssel, hódolattal, hírnévvel stb. felruházni: szinte tűzbe hozza előre a szívet, az ábrázatot, a kedélyt. Pedig csak a földön vagyunk. Szálljunk csak feljebb, az erkölesi magaslatok felé... feljebb-feljebb, egész oda, hova a Mester mutatott: felruházkodni mennyei erővel!... Szinte megáll a gondolat, megreszket a magasság fenségétől, két kézzel kap az erő után, hogy le ne szédüljön.

„Minél feljebb repülök — annál jobban szédülök
Magasságán e tetőnek!“

Mennyei erő... Mi ez? hogy ebbe felruházkodni lehet. Eszembe jut Krisztus megható példázata a mezei liliomokról... Eszembe jut piros pünköst napjáról a pünkösti rózsára. Ezt is, amazt is, Isten ruházza, öltözteti. Megfigyeltem egyiket is, másikat is, gyakran, midőn fésző szirmaik a reggeli nap melegében nyiladozni kezdenek, harmatos boldogságtól mosolygó ajkaik mintha édesen érező boldogsággal csókolóznának a köszöntő sugárral, akárcsak egy ifjú leány, ki pünkösti piros új ruhában, gyönyörrel szemléli magát tükrében. Ez lesz az a mennyei erő, mely az élet örömet szállítja,

akár egy virág kelyhébe, akár egy ember szívébe. Az élet örömet, mely az élet teljessége. Ezt hozza a pünköst — a pünkösti rózsára is, a pünkösti ünneplő lélekbe is. Az egész tavaszi ünneplő természetre is!... Mennyei erő: — a teremtő, alkotó hatalom!... Az életfejlődés szabadsága...

A legnemesebb értelemben vett vágyó irigységgel irigylem a mi magyar egyházunk kiváló két püspökét, kik most, ama mennyei erő tanúbizonyosságait szemlélhetik, az alkotó mennyei erők szabadságának példaadó földén: Skóciában és Amerikában. Mert ezek a földek, a Mester tanítványainak tanúbizonyosságai, amint mondá egykor a megdicsőülés hegyéről távozó Mester: *tanúbizonyosságul kell lennetek a föld végső határáig.*

Olvastam, tanulmányoztam Amerika történetét, a *Zarándok Atyák* elindulásától mai napig. Keressem az erőket s megtaláltam — ők maguk is arra utalnak folyvást — ama mennyei erőben, melyet nyertek a pünkösti munkások. „Nálam nélkül semmit sem cselekedhettek!“ Ez az örök igaz. Nem... nem lehet *cselekedni* semmit. A cselekvés szó igaz tartalma — alkotás, Jézus szájában. Az alkotás szó értelme mindig emberi életünkre vonatkozik Jézusnál. Emberi életünk fejlődésére, erejére, képességére, készségére. Nagy alkotás — nagy rombolás. Így is mondhatjuk: vagy Istennel, vagy a gonosszal. Jézus így mondta: „Aki velem nincs, tékozol az“.

Kimondhatlan vágytam mindig a nagy alkotások hazájába: Amerikába, de ez nem adatott meg. Hanem megadatott, hogy lássam a skótokat, a skótok alkotásait, hacsak röptében is. De így is sokat láthat a nyitottszemű ember. Ha most is ott lehetnék a két püspökkel, csak úgy is, mint a mesebeli ökörszem a sas szárnya alatt, a madárkirályság versenyén! Azt mondom, akiben a mennyei erőnek csak egy mustármagja van, menjen, lásson, tapasztaljon. Egész magyar társadalmunknak, de főként egyházi életünknek az a legnagyobb vesztesége, vagy így mondhatnánk: abból származott ez a nem is értékelhető vesztesége, hogy a nagy alkotó népekkel nem tartott elegendő összehatást. A Babel-tornyát építettük, azért zavarodtunk össze. Ezek mind pünkösti gondolatok, ama lélek szavával, mely zúgó viharként seprét át nemzeti

és vallásos életünkön. Nem hogy lesujtson, — szerintem nem, — de hogy felébresszen, látásra segítsen, alázattal borulni le Az előtt, ki világossággal jött e világra, hadd kérdezné mitőlünk is szánó lelkével: „mit akartok, hogy cselekedjem veletek? S mi így felelnénk, mint az a bizonyos bibliai vak: „*azt, hogy lássunk!*“

Lássuk meg, hogy az a szabadság, melyet különösen a mostani napokban olyan sok száj süvöltött ki, nem hang, nem összeszorított ököl, nem is ágyú, hanem „ahol az Úrnak lelke van, ott van a szabadság“. S hiába mondanók a régi zsidókkal: „Ábrahám magva, vagy mondjuk így: Árpád vére vagyunk, senkinek se adóztunk!“ . . . Bizony, minden ember, minden nemzet, a benne működő erőknek szolgálja. Vagy az alkotó erőknek Istennel, vagy a romboló erőknek a Gonosszal.

Ez a látás volna a legszebb pünkösti rózsa, a legdrágább pünkösti ajándék. Ha meglátnók, ha elfogadnók! Mert az Isten mindenkinek adja, nyújtja, — de nem kényszeríti. Aki elfogadja, — életet fogad; aki visszautasítja, — maga ássa meg sírját. Mint Pál apostol figyelmezteti Timótheust — és a Timótheusokat — „Istenünk azt akarja, hogy minden ember idvezüljön és az igazság ismeretére eljusson“.

Az ős Gonosz uralomra esábit; a mennyei erő szolgálatra, szabad fejlődésre, örök alkotásra képesít. Az uralmi vágy — rabságra nyomorít; „ahol pedig az Úrnak lelke van, ott a szabadság!“

„Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés, — válaszlatok!“

Andrássy Kálmán.

Egyház

Az állami hitoktatókról.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1921. 50.180. sz. rendeletében a hitoktatók szolgálati viszonyának és díjazásának egységes szabályozása alkalmával, fenti rendelet 5. §-ának I. pontjában a főiskolai képesítéssel bíró önálló hitoktató részére a IX. fizetési osztály 3. fokozatával egybekötött összes járandóságoknak megfelelő *tiszteletdíjat*: — tehát nem fizetést — állapít meg s azonnal hozzáteszi: nyugdíjjogosultság nélkül!

Nem tudjuk: jelent-e meg ez irányú újabb rendelet; azt sem hallottuk, hogy a hitoktatók szolgálati viszonyát és nyugdíját az egyház rendezte volna. A magunk részéről hisszük és feltételezzük, hogy az egyetemes egyház a hitoktatói állások stabilizálása és a nyugdíjkérdés gyökeres megoldása körül mindazt meg fogja tenni, amit a jövőendő nemzedék megmentése érdekében szükségesnek tart. A hitoktatói állások, legyenek azok államiak vagy egyháziak, úgy szerveztessenek, — falusi, 5—600 ezer koronás lelkészi jövedelmekhez arányítva, anyagilag úgy legyenek alátámasztva, hogy azok betöltői ne átutazó állomásnak, a falu

felé való „orientálódás“ biztos kiinduló pontjának, hanem kedves és óhajtható végecélnak is tekinthessék egy-egy állás elnyerését és birtoklását; — amelyben ők *egyszerű*, de tisztességes megélhetést találva, dolgozhatnak Istennek közeledő országáért. Hadd mutassunk rá az ezen lap hasábjain megjelent történelmi sorokra: „az egyháznak nem szabad visszariadni semmi anyagi áldozattól, mikor a jövő megmentéséről van szó. Téves volna azt hinni, hogy a katecheták állása, munkája bármivel is kisebb fontosságú a lelkészi munkakörnél. Ha nincs jó vallástanító, a lelkészek *nem lesz gyülekezete*, csak alkalmi hallgatósága!“ Ez a kijelentés Budapesten is visszhangot keltett, az Egyházi Értesítő az ezen sorokat magában foglaló „jelentés“ IV. pontját egész terjedelemben közölte.

Mi lenne a hitoktató munkaköre? A vallásórakon, — ahol elsősorban református keresztyén személyiséget neveljen tanítása és magatartása által, — és a vasárnapi iskolában előkészíteni a gyermeket a későbbi ifjúsági egyletben, serdülő leányok körében, bármi nevezetű bibliakörökben történő, élő gyülekezetté nevelésre és átalakulásra; hogy az evangéliom hirdetőjét valóban „ecclesia“, elhívottak társasága, ne pedig kényszeradózók lélektelen tömege hallgassa, illetőleg ne hallgassa! Kire vár az éveken át tartandó konfirmációi oktatás, ha nem ő reá és nevelendő segítőtársaira? Ehhez azonban szükséges, hogy a katechetának hivatali állása, ne pedig a lélekölő magántanítás adja meg a kenyerét?

A másik fontos kérdés a tanyai iskolák látogatásához szükséges *fuvár*, amelyről a fent idézett rendelet 8. §-a azt mondja: . . . „a jövőben fuvardíjak nem engedélyezhetők“. Így a hitoktatók szállításáról az egyháznak kellene gondoskodniok, amelyek azonban az óriási vitelbérek miatt erre *képtelenek*. Igaz, hogy a hitoktatói állások szervezésekor a miniszternek ezen körülményről *nem volt tudomása*. Nem marad más választás, mint: vagy elkocsikázni néhány óra alatt a havi fizetést, vagy gyalog járni, vagy pedig a hívek áldozatkészségében bízni! A két előbbire nézve a szíves olvasó képzeletének korlátlan csapongást engedek, utóbbira, t. i. a hívek által felajánlott ingyen fuvarra nézve elmondok egy kis epizódot.

E sorok írója a husvéti ünnepek alkalmával óhajtotta felkeresni az egyik, 10 km.-nyire lévő tanyai iskolát, úrvacsoraosztás céljából. Ezen a helyen négy év óta nem volt lelkészi szolgálat. Az előzetes diplomáciai lépések megtétele után, amelyek arra irányultak, hogy nem lenne-e hajlandó valaki kocsit beküldeni? — azt a választ adták a „hívek“: szép dolog az a nagy (!?) vallásosság, de hát élni is kell az embernek! Megvoltunk eddig is, megleszünk ezután is úrvacsoraosztás nélkül!

Ajánljuk ezt a kérdést is, — mert elodázása a katecheta fizetésének letiltását vonná maga után, — legilletékesebb tényezőink atyai jóindulatába!

Ks.

N. L.

A nagyszalontai egyházmegye százéves fennállásának jubileuma.

Nagyszalontán 1922 május hó 18-án.

A kis mezőváros, Szalonta, amelyet száz évvel ezelőtt a hitélet és kultúra egyik nagyhivatású városának szemelt ki a szabad kiválasztás elhatározása, a letűnt idők alatt népességében és jelentőségében megnövekedve, anyaszentegyházunk szolgálatában megsulyosodva, s az elszakított magyarság egyik erős határszéli bástyájává kiépítve, lélekemelő módon ünnepelte meg az egyházmegye fennállásának százéves jubileumát.

Május 17-én délután az erős hitű kálvinista hajdúváros apraja-nagyja kivonult az előkelő vendégek fogadására. A város négyesfogátán érkező Böszörményi Lajos nagyszalontai esperes-lelkész — Szaboleska Mihály esperes társaságában — fogadta a vonatból elsőnek kiszálló Sulyok István püspököt és a nem is várt, de annál szívesebben fogadott Nagy Károly erdélyi püspököt, továbbá a Szatmár—Temesvár—Kolozsvár háromszögének minden részéből érkező számos előkelőséget. A két püspökön és esperesen kívül ott volt Domahidy Elemér, az egyházkerület főgondnoka, Szabó Zoltán nyug. altábornagy, az egyházmegye gondnoka, Béltékny Lajos, Csernák Béla, Havas Gyula, Végh József esperesek, Dr. Gellért Sándor ügyvéd, Lovassy Andor író, Dr. Tagányi Sándor és Telegdi József földbirtokosok, Tatár Zoltán igazgató-főmérnök, Dr. Turi Kálmán, a nagyváradi ügyvédi kamara elnöke és Dr. Várady Miklós ügyvéd, világi tagok, Soltész Elemér, Sárközy Lajos, Szombati-Szabó István vezetésével a társegyházmegyék távoleső részeiről érkező számos lelkész, Konrád Géza püspöki titkár, továbbá a nagyszalontai egyházmegye lelkészei, világi képviselői és tisztviselői csaknem teljes számmal. A vendégeket az állomásnál Vargha Ákos főszolgabíró, a róm. kath. templom előtt ünnepi ornátusban Bakator József plebánus, a városházánál Bódi Mihály törvénybíró, a református templomnál Böszörményi Lajos esperes üdvözölték, amelyekre Sulyok István püspök válaszolt.

Az ünnepi közgyűlés 18-án délelőtt 9 órakor kezdődött a városházán, amelynek hatalmas dísztermét egészen megtöltötte az ünneplő közönség. A román hivatali szobák tözsomszédságában több száz magyar lelkész, tanító és hitű világi pap ajakán hatalmasan zendült meg a magyar fájdalom és reménykedő hit gyönyörű éneke: „Tebenned biztunk eleitől fogva” Az esperes szép imája és tartalmas megnyitó beszéde után Szabó Zoltán nyug. altábornagy, a gróf Tisza István örökébe egyhangúlag megválasztott gondnok tette le esküjét és tartotta meg székfoglalóját, melynek lényege az volt, hogy az egyházak autonómiájához és az iskolához rendíthetetlenül ragaszkodni fog és ügyüket minden erejével szolgálni kívánja. Majd így végezte: „Nekünk itt, ahol születtünk, ki kell tartanunk! Nem az a jó magyar, aki megszalad, itthagya

szülőföldjét, hanem az, aki itt kitart.” A nagy tetszéssel fogadott székfoglaló után az ünneplő közgyűlést felfüggesztették, s a megjelentek átvonultak a 4—5 ezer lelket befogadni képes hatalmas templomba, mely már zsúfolásig telve volt, amikor belépett a vendégek serege, s ahol az első imát Sulyok István püspök, az ünnepi beszédet Csécsi Nagy Imre aradi lelkész, a záró imát és áldást Nagy Károly erdélyi püspök mondta. Istentisztelet után a folytatólagos közgyűlésen Debreczeni István nagyszalontai lelkész felolvasta az egyházmegye százéves történetét, melyet kinyomatnak. Tatár Balázs egyházmegyei világi főjegyző indítványára a közgyűlés egyhangúlag elhatározta, hogy a jubiláris nagy nap emlékére Nagyszalontán egy református magyar internátust létesít „azért, hogy az egyházmegye tehetséges, tanulni vágyó fiai részére otthont teremtsen, ahol belőlük öntudatban erős, kálvinista hitűkhöz hű, nemes gondolkodású, elfogulatlan széles látókörű, acélos jellemű férfiakat neveljen.” A királyhágómelléki egyházkerület nevében Sulyok István, az erdélyi egyházkerület képviselőjében Nagy Károly püspökök, a társ egyházmegyék részéről az esperesek üdvözlése után a közgyűlés emelkedett hangulatban véget ért.

Az elszakított magyarság öntudatos összetartásának, izmosodó erejének, példás hitűségének és testvéri szeretetének e nagyjelentőségű ünnepe — egy újabb század titkos jövendőjü kezdetén — valóban szép reményekre jogosító elindulás.

Zs—1.

Közelet

Új csapásokon — a központosítás felé.

Itt elhelyezkedhetnének rokkantjaink, özvegyeink és árváink közül is azok, kik a mezei foglalkozásban hasznot tehetnének.

Jogászok, theologusok, egyetemi hallgatók a kerületi székhelyeken levő egyházkerületi gazdasági tanácsos oldalán segédkeznének az irodai és irányító munkában, majd a számadások összeállításában szakember felügyelete alatt, s felelőssége mellett. Valamint a középiskolai tanulóknak a mezőgazdaságban való aktív részvétel, ezeknek a főiskolai hallgatóknak pedig a mezőgazdasági adminisztrációban való alkalmaztatása nevelő hatással lenne, mert:

- a) gyakorlati érzéküket fejlesztené, s nevelésük egyoldalúságát ellensúlyozhatná;
- b) a föld, faj, egyház s nemzetgazdasági tudomány szeretetére s megbecsülésére nevelhetné őket;
- c) közelegyházunk s egyes egyházaink életébe bepillantást, sőt áttekintést is adva nekik, míg egyfelől egyházas életüket fejleszthetné, másfelől egyházkormányzásunknak ügybuzgó tagokat nevelhetne, s a succrescentiát biztosítani lenne jó. Az érdeklődésből sok jó fakad.

Ingtalanaink instruálása nem lesz könnyű ma-napság. De meg lehet minden nehézséggel birkózni. Felhasználnók erre a következő eszközöket:

1. Tehetős híveinket, megmagyarázván nekik a célt, mely vezérel bennünket, kellő, mondhatni ünnepies formában felhívók, megkérnök áldozathozatalra, mely nyilatkozhatnék abban:

- a) hogy felesleges szerszámdarabokat ajándéku adnának az egyháznak;
- b) szántás-vetésnél, hordásnál, trágyázásnál 1—2 évig segítséget nyújtanának;
- c) vetőmagot adnának kölcsönbe vagy ajándéku bármely keveset is;
- d) az egyházi birtokon folyó gazdálkodást minden hitsorsosunk úgy tekintené, mint a maga javát: óvná, féltené, szeretné azt. Nem avatkoz-nának bele botorul és erőszakosan, de jó taná-csukkal, vagy észrevételeikkel mindig megjelenének idejében az illetékeseknél. Ez volna a passzív részt-vétel.

2. Ami híveinktől nem telnék, azokat a dol-gokat (állatokat, szerszámokat, vetőmagot) megvá-sárolnók tőkéinkből, melyek itt kamatoznának majd igazán.

3. Ha még ebből sem telnék, akkor ingatla-nainkra a „Földhitelintézet“-től vennék fel hosszú lejáratú kölcsönt.

Tőkéink és alapítványaink jövedelméből is várhatunk valamit. Ez lehet sok is koronákban kifejezve, de vásárló ereje kevés lévén, nagy szük-séglet fedezésénél csak kevésé vehető számításba. Összeírásuk azonban kívánatos volna, — valamint a földek hivatalos kataszteri birtokíveinek kiváltása is, s összegezése a földeknek holdszám és művel-hetősége (classis) szerint — mert így megtudhatnók, hogy tőkéinkből mennyi a szabad rendelkezésre álló tőke, mennyi az évi kamatjuk; s mennyi a hadi-kölcsönbe, vagy a lombard hadikölcsönbe fektetett tőkénk. De ha pénzünk kamatját hozzáadjuk is adóból és földjeinkből nyert jövedelmeinkhez, még így összevéve sem lesznek elegendők szükségleteink fedezésére.

De próbáljunk segíteni magunkon új alapítá-sokkal. Nem kell irtóznunk nekünk sem üzleti vállalkozásoktól. Vannak kiváló embereink a nem-zetgazdasági és pénzügyi téren (irodalomban és a gyakorlatban egyaránt), kik örömmel dolgoznának érdeünkben. Létesítsünk:

I. *Tűz-, jegkár ellen, továbbá élet- és agykori (évjáradék) és állatbiztosító intézetet Budapest székhellyel, a konventi székház valamelyik helyiségében, nagy helységeiben ütve fel az első könyvet. Hiszen 1.600.000-nél többen vagyunk, s ez elég nagy szám ilyen intézet létesítésére; s annyi a középületünk is, körülbelül 10—15.000 (csak Mezőtúrnak 55—60 egyházi, iskolai és gazdasági épülete van), hogy a magunk körén kívül most ezeknek csak a biztosítása is nagy tehertétel, de nagy bevételt s idők teltével nagy tőkét jelentene nekünk. S ha még hozzávesszük, hogy híveink 70%-ának, ha nem többnek van lakóháza melléképülettel; s hogy hí-veink túlnyomó részben gazdálkodással foglalkozva*

a tanyaépületek száma is nagy (pl. a mezőtúri 20.873 református lélek közül 1910-ben 7135 lélek lakott kint tanyán és pusztán, tehát külterületen); s hogy a jegkár- és állatbiztosítás mindinkább terjed a gazdálkodók körében: indokoltnak tetszhetik egy ilyen intézet létesítése minél előbb. Ilyen in-tézet

a) hazafias célt is szolgál, mert a külföldi társulatoktól megválhatunk;

b) tiszta jövedelmének egy hányadrészét min-dig egyházi dolgaink előbbvitelére, új iskolák, árva-házak alapítására, alumneumok segélyezésére for-díthatjuk;

c) összességben fog ez is bennünket, tömbbé tö-mörít magyar reformátusokat.

II. *Nyomdat.* Ez látná el egységes nyomtat-ványokkal minden egyházközségünket és iskolánkat. Itt készülnének az adófő-, családi-, anya- és törzs-könyvek; költségvetések váza, számadásokhoz és leltárakhoz egységes nyomtatványok; iskolai anya-, névkönyvek, értesítő- és bizonyítvány lapok, tanul-mányi könyvecskék nép- és középiskolák számára; irkák, füzetek, nép- és középiskolai tankönyvek; akadémiák és középiskolák évvégi egységesen szer-kesztett értesítői; esperesi, püspöki jelentések; egyházmegyei, egyházkerületi és zsinati bizott-ságok jegyzőkönyvei; a zsinat jegyzőkönyve és naplója stb.

Ha kellő mozgékonyssággal és fürgeséggel ren-delkező írói gárdát lehetne fiainkból toborozni, e nyomda állítana elő egy naponként megjelenő ké-pes néplapot, pl. „Lapunk“ címmel, mely az egyes templomok, iskolák külső és belső képén, jótékony-kodó híveink, mintagazdaságok, kertészetek, szőlő-gazdaságok, fajállatok és napi eseményekkel kap-csolatos dolgok képein kívül közölné a külföld hasznos és oktató dolgainak, eljárás-módjainak (szántás motoros ekével) képét és leírását is. Olcsó lenne ez, s terjesztése az iskolák révén volna kezdetben legjobban eszközölhető, vagyis iskolai életből vett képekkel kellene kezdeni, to-vábbá falusi és városi templomok képével és rövid történetével, s aktuális, de tanulságos képekkel és jó szöveggel megírt cikkekkel. Sokat járt-kelt, s Angliából gyakorlati ismeretekkel hazatért egyik emberünk szerint ez, de a biztosító-intézet is, elsőrendű üzlet volna.

Első és fő teendőnk volna azonban a takaré-koskodás dologi és személyi kiadásoknál egyaránt. Ha látjuk azt, hogy decentralizált közigazgatásunk mily sok pénzbe kerül; s ha tudjuk azt, hogy egy-szerűsítve s központosítva életünket, mennyit meg-tudnánk takarítani, önként felvetődik a kérdés: miért nem is tértünk erre az útra korábban is? Oka autonomiánk. Ki-ki féltékeny a maga önkor-mányzatára. Tény, hogy ennek nagy a lendíteni tudó ereje, de az is tény, hogy sokszor a fékezésé is sok erőbe kerül. Hogy se lendítő erejét ne gyengítsük érzékenyen, se a fékező erőt egyszerre abba ne hagyjuk: autonomiánknak nem eltörlését, csak belkörü szűkítését gondoljuk célszerűnek ak-kor, mikor azt mondjuk, hogy egyházi életünkben

a két főszervet: a presbiteriumot és a zsinatot hozzuk közelebb, úgy hogy a drága és szövevényes közbüleső hatóságoknak, egyházmegyéknek, egyházkerületeknek és a konventnek — úgyis mint hatóság, úgyis mint testületnek — jog- és hatáskörét összesítsük az egyetemes zsinatban, mely míg plénumban törvényhozó testület, addig magából választott állandó bizottságaiban végrehajtó hatalom lenne, s felügyelne arra, hogy a református egyházakban és iskolákban mindenképp szép renddel folyjanak, a törvény végrehajtása biztosított legyen. Mert jól mondja a kúnhegyesi memorandum: „Törvény, amit nem hajtanak végre, a tekintély bukását jelenti, ami önkény, visszaélést és libertinizmust von maga után.“ S ki ne tudna eseteket mindenikre? Hány önkényes és kálvini elvet, egyetemes érdeket sértő határozat húzódik meg a sokfajta egyházi jegyzőkönyvekben? Hányféleképp értelmezik a törvényt annyi testületben, amelynek értelme pedig csak az lehet, melyet annak a zsinat adott. Mivel ezt az akaratot a törvényt hozó zsinati tagok legjobban tudják, ismerik, reájuk kell bízni végrehajtását, ők lévén felelősek majd a következő zsinatnak tetteikért és a rendért. De e bizottságok nem sok tagból állanak, s mindenikbe a legilletékesebbek választatnának be. Ilyen új bizottság lenne a zsinati gazdasági bizottság, melyben a gazdasági főtanácsos (honorum director) lenne az előadó. Ez a bizottság tartaná szemmel és nyilván egyházunk vagyoni állapotát, s állítaná a vagyont a lelki és kulturális feladatok szolgálatába a haladás és fejlődés irányában. De a zsinati bizottságok a központi szakelőadók előterjesztései mellett mindig figyelemmel lennének a gyülekezeteknek, az egyházmegyei és egyházkerületi 6—8-as bizottságok véleményezésével ellátott kéréseire, javaslatokra, vagy panaszaira is. Azonban nem a partikularizmus szemszögéből, hanem egyetemes szempontból tekintenének és bírálnának itt már mindent. Dolguk egységes adókules, fizetési osztályok megléte esetén nem lenne oly sok, mert pl. a sok adásvételi, díjlevél és adóügy elesnék, a közigazgatás és sok ügy a bíraskodás terén is; s nem folytatódna tovább az az eljárás, hogy ha egy gyülekezet 10 □-öl ingatlant elad vagy vesz, azt épen két fórumnak kell jóváhagyni, s eljegyzőkönyvezni a presbiterium névszerinti szavazása után; de ha pl. a tiszadadaai birtokot eladták volna, az 1 fórummal sem ment volna tovább, lévén eladó és jóváhagyó az egyházkerület. A két ingatlan jelentősége között pedig nagy a különbség! Ezentúl különben ingatlant nem is adnánk el, csak másik ingatlanra átcserélnénk, vagy széjjelfekvéket eladnánk azért, hogy helyettük egy előre kiszemelt birtokot egy tagban megvásárolhassunk. A sz... i egyház pl. a háború alatt szinte örömmel adogatta el apróbb ingatlanait s az eladást a fórumok jóvá is hagyták, de tudomásunk szerint új birtokot nem vett, s a készpénzben maradt meg aztán az áruk, akár értékpapírba, hadikölcsönbe fektetett, mit érnek ma ezek az ingatlan becséhez s jövedelmező voltához mérten? Az egyházmegyei s egyházkerületi bizottság minden

2-ik, a zsinati bizottságok pedig minden 4-ik hónapban üléseznének, s még így is gyorsabb lenne az ügyek eligazítása, mint most, mikor egyik egyházmegyei vagy egyházkerületi gyűléstől a másikig $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ vagy 1—1 év telik el. Az egyházmegyei és egyházkerületi bizottságok tagjait a presbiteriumok választanák egyházmegyénként, — utóbbi az egyházmegyék lélekszáma arányában, esetleg csak 2 egyházmegye 1 tagot. Azokat, melyeket a zsinat iskolaügyi bizottsága előterjesztésében csak az iskolákat illetőleg mond, meg kell szivlelnünk, s egyházunk egész kormányzására vonatkoztatnunk. „Ma az egyházkerületi kormányzat korát éljük. Egyházi életünk az egyházkerületi gyűlésekben lüktet, s iskolai ügyeink is itt összpontosulnak és jutnak döntő fórum elé. Maga a közokt. kormány is legtöbbször az egyházkerülettel érintkezik tanügyi kérdésekben s őket tekinti tanügyi főhatóságoknak.¹ De ez csak egy fejlődési mozzanat egyházunk történelmi életfolyamatában. Amint szorosabb értelemben vett egyházi életünk körében megindult a nemzeti egyház egységébe tömörülés folyamata, úgy kell református tanügyünk vezetését s kormányzatát is centralizálnunk, ha egyházunk szellemét kellő súllyal akarjuk e téren is érvényre juttatni nemzeti életünkben. Kezdetleges társadalmak jellemvonása a széttagoltság, az erő az egységben rejlik.“ (12. sz. zsinati iromány 1912—21. 3. lap.)

Dr. Nagy István.

(Vége következik.)

Különfélék

Tisztelt Olvasóinknak békességes és boldog pünkösti ünnepeket kívánunk.

Szülői értekezletek a debreczeni református leánygimnáziumban. Múlt hó 20-i számunkban megemlékeztünk már arról, hogy 9-én sikerült szülői értekezletet rendezett a Dóczy-intézet református leányiskolája. Az értekezlet olyan látogatott volt s annyi kérdés várt még megbeszélésre, hogy az értekezletet 30-án d. u. meg kellett ismétetni. E szülői értekezletek nemzeti jelentőségét magunk is annyira fontosnak véljük, hogy az ott megvitattott kérdéseket az alábbiakban közre adjuk: A 9-i első értekezleten, melyet Dr. Révész Imre igazgató tanácsi elnök h. vezetett, tárgyalták Koncz Aurélné igazgató előterjesztésére: 1. Az aránytalan sok mulasztás. 2. A rajz, kézimunka és torna alóli felmentések. 3. A nagymérvű társadalmi elfoglaltság kérdését. A felhozott kérdések élénken foglalkoztatták a jelenlevőket, különösen Ady Lajos tanker. kir. főigazgató találó és szakszerű megjegyzése tette mozgalmassá az eszmecserét. F. hó 30-án tartotta az intézet második szülői értekezletét, amely iránt még fokozottabb érdeklődés mutatkozott. Az értekezletet Koncz Aurélné igazgató nyitotta

¹ Pedig egyházi törvényünk szerint a Konvent a közoktatási hatóság.

meg a tőle megszokott könnyedséggel és szeretetreméltósággal. Az üdvözlő szavak után áttért az értekezlet tulajdonképeni tárgyára: a növendékek öltözködésének kérdésére. A divat szélsőséges túlkapásaival szemben a puritán kálvinista iskola kénytelen állást foglalni. Mindnyájan tartozunk az iskola komolyságának azzal, hogy a divat izléstelenségeit kiküszöbölni igyekezzünk a nevelő munka templomából. A drágaság nem lehet minden esetben indoka a túlrövid ruháknak, hisz vannak rövid ruhácskák, amelyeket meghatottsággal nézünk, mert már a második vagy harmadik testvért szolgálják, de mit mondjunk azokra a rövid ruhákra, amelyek már a korunkban is túlrövidek. E megfontolásra méltó szavak elhangzása után terjesztette elő Szondy György leánygimnáziumi tanár a második fontos kérdést. E kérdés a növendékek iskolán kívüli taníttatása. E kérdés természetesen azokra vonatkozólag kiváló fontosságú, akik az iskolai munkát is nehezen végzik. Ezek számára a magánúton való tanulást nem helyeselhetjük. A következő, talán még fontosabb kérdés a növendékek magatartása az iskolában és az iskolán kívül. Ez az a pont, ahol a szülők és a hivatásos nevelő munkások cooperatioja mulhatatlanul szükséges. Hiszen az iskola csak nagy nehézségek árán nyújthatna egyéni nevelést, tehát nemzeti fontosságú, hogy a gyermekek a szülői házból hozzák magukkal a modor, a nevelés csiréit. Ezután még az olvasmányok megválasztására és ellenőrzésére hívta fel a szülők figyelmét. Az előterjesztések után megindult a vita s többen érdemlegesen szóltak a felvetett kérdésekhez. Az értekezletet Konecz Aurélné zárta be, kifejezést adott afölötti örömeinek, hogy e szülői összejövetelekben az iskola és a szülői ház szíve összedobbant a legdrágább nemzeti kincs, az ifjúság érdekében.

Lelkészválasztások. Az újlétai gyülekezet Kiss Sándor földesi segédlelkészt, a vásárosnaményi Varga Ferenc debreczeni segédlelkészt választotta meg lelkipásztorául. Mind a ketten a debreczeni Alma Mater jeles fiai, akik a háború kitörésekor hadba vonultak s míg amaz mindvégig a harcúterren vitézkedett, addig emez éveken át ette az olasz foglyok kenyerét Sziciliában. Mindkettőjük megválasztásához őszinte szívből gratulálunk s kívánjuk, hogy munkájukon sokasodjék meg az Úr áldó kegyelme.

A debreczeni m. kir. Tisza István tudományegyetem évzáró ünnepélye május hó 30-án ünnepélyes keretek között folyt le. Délelőtt tíz órakor a Nagytemplomban hálaadó istentisztelet volt a következő rendben: Fennálló énekül a XC. zsoltár első, közénekül a 236. dicséret harmadik versét énekelte a gyülekezet. Ezután a kollégiumi kántus gyönyörű összhangzatossággal énekelte el Mácsai Sándor tanár mesteri vezetése mellett Oláh Károly „Dicsőség...” kezdetű kompozícióját, melynek elzengése után orgonajáték közben szókészlekre lépett dr. Varga Zsigmond egyetemi nyilv. rendes tanár, a hittudományi kar tagja és evangéliumi fennkölt szellemű, honfíúi mélyeséges érzelmű s a tudomány hívatott munkásaihoz méltó hálaimádságot mondott, alkalmi szép megáldás-

sal kapcsolatban. A kántus a 76. dicséret, a gyülekezet pedig a 179. dicséret 10. versét elénekelvén, az egyetemi tanács a jelvényekkel, a professzorok, előadók és a nagyszámú ifjúság, élükön az egyenruhás és gerundiumos pedellusokkal, famulusokkal s a festői öltözetű tógás diákokkal és gyönyörű zászlóval bevonultak az öreg kollégium dísztermébe, ahol az egyház, a város, a megye, a nemzeti hadsereg, az állami hatóságok, tanintézetek képviselői és illusztris közönség, úgyszintén a diákság részvételével folyt le 11 órai kezdettel az ünnepély második fele, nevezetesen az egyetemi közgyűlés. A himnusz elhangzása után ugyanis Sass Béla, ez idei rector nagy figyelemmel hallgatott, tartalmas és korszerű eszmékben bővelkedő megnyitó beszédet mondott, lelkes felhívást intézvén a Tisza István egyetem és a Tisza István internátus pártfogóihoz és a társadalomhoz, hogy e két szép jövőjű intézmény fenntartási és gyarapítási céljára kegyes alapítványokat létesíteni buzgólkodjanak. Élénk érdeklődést keltett dr. Teghze Gyula egyetemi nyilv. rendes tanár széles alapokon mozgó, beható és osztatlan helyesléssel fogadott alkalmi beszéde a trianoni békével kapcsolatban, megvilágítván e tökéletlen, önző emberi csinálmánynak hazánkra és nemzetünkre nézve romboló, káros hatását s jogi alapon igazolván annak tarthatatlan voltát. A hallgatóság által nagy méltánnyalással honorált eme szép tanulmány előadása után a nemzeti Hiszekegy eléneklésével remekelt a kántus. Ezt követőleg Dr. Erdős József hittudománykari dékán értekezett a szellemi élet egységéről. Előadta, hogy az általa kritikailag ismertetett naturalismus és intellektualismus, úgyszintén az ezen két életrendszerrel kapcsolatos többi megoldási kísérletek útján nem lehet ezt a problémát megnyugtatóan megfejteni. Felmutatta tehát 1. Kor. 12¹⁻¹² alapján éles elméjű, szöveghű exegesis kapcsolatában, megkapó alkalmazással azt a kiváltképen való utat, amelyen haladva, megtaláljuk azt az örök forrást, amelyből a szellemi élet térein érvényesülő összes lelki erők fakadnak és elérjük azt a végcél, amelynél ezek a nyilvánulások összhangzóan egyesülnek. E tudós fejtegetéseket feszült figyelemmel hallgatta és kitüntető elismeréssel fogadta a hallgatóság. Végül dr. Tankó Béla bölcsészeti prodekan méltatta a beérkezett két pályamunkát, melynek szerzői, úgymint Vasady Béla 2. th. és Papp István 2. bh. a teljes pályadíjakat elnyerték kitűnő dolgozataikkal. Daróczy Sándor 4. th. pedig a dr. Grosz Emil alapítványból 500 K ösztöndíjban részesült, mint erre érdemes és méltó egyetemi hallgató. A felemelő ünnepélyt a kántus által hatalmas akkordokban interpretált Szózat zárta be.

Felvétel a debreczeni református tanítóképzőintézetbe. Az I-ső osztályba való felvételre a jelentkezések f. év július 15-ig fogadtatnak el. A felvételi kérvény mellékletei: keresztlevél, himlőoltási, vagyoni állapotot feltűntető községi bizonyítvány, a középiskola IV. osztályáról szóló bizonyítvány. Ezenkívül orvosi bizonyítvánnyal kell igazolni a teljes testi épséget, a tanítói pályára való alkalmatosságot. A vidéki tanulók lakást, fűtést, világítást és takarítást kapnak a kollégiumban évi 100 koronáért, kosztot (reggeli, ebéd, vacsora) a

következő évi díjakért: 2000, 3000, 4000, 5000 kor. A díjak a körülményekhez képest felemeltetnek. A szegény tanulók részére konviktusi díjaiknak csökkentésére az 1922—23. iskolai évre az egyházkerület 100 ezer koronát szavazott meg. Tandíjnincsen. A képzőintézet V évfolyamú lesz. Kérvények aláírott igazgatóság címére küldendők. — Debreczen, 1922 június 1. A debreczeni református tanítóképzőintézet igazgatósága.

A Királyhágómelléki egyházkerületben levő bihari egyházmegye Csernák Béla nagyváradi lelkész választotta meg esperesének és Dr. Thury Kálmán ügyvédet gondnokának. Ad multos annos!

Hivatalos Ertesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
1620—1922. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

További eljárás kérésével közlöm a Tiszántúli Református Egyházkerület 91—1922. sz. közgyűlési határozatát a következőkben:

Egyházkerületi közgyűlésünk egyetemesen és egyöntetűen akként rendelkezik — felhíván a szabályrendelettel bíró egyházmegyéket is, hogy ennek megfelelőleg módosítsák szabályrendeleteiket — hogy a felsőbb hatóságoktól kiküldött rendelkezéseknek, szavazatok vagy igazoló jelentéseknek a záros határidőre be nem terjesztése vagy hibás szavazatok adása esetén a késedelmező vagy felületes egyházi tisztviselők első ízben 200—200, második ízben 300—300 korona rendbírsággal sújtassanak elsőfokon az esperes, másodfokon a püspök által, további késedelem esetén pedig a közvetlen felettes hatóság a késedelmező terhére és költségére, küldöttséggel végeztesse el a dolgot és egyszersmind rendelje el a fegyelmit. A rendbírság a felhívástól számított 3 nap alatt befizetendő az egyházmegye közigazgatási pénztárába annak javára, jogában állván az elmarasztalt tisztviselőnek az illetékes közgyűléshez birtokon kívül felebbezni.
Debreczen, 1922 május hó 27.

Atyafiságos szeretettel:

Kiss Ferenc,
püspök-helyettes.

Pályázati hirdetés meghosszabbítás.

A csurgói áll. segélyezett református főgimnázium német-magyar nyelvi tanszékére hirdetett pályázat lejáratát ideje folyó évi június 20-ig meghosszabbított.

Kadarkut, 1922 május 20.

Mozsonyi Sándor,
ig. tan. elnök.

Pályázati hirdetés.

A szatmárnémeti református tanítóképzőintézet igazgatótanácsa pályázatot hirdet három helyettes tanári állásra.

1. Vallásstanári tanszékre. Pályázhatnak oly lelkészképesítésű okleveles vagy szakvizsgázott, esetleg alapvizsgázott középiskolai tanárok, tanárjelöltek, akiknek egyik szaktárgyuk a történelem.

2. Pedagógiai tanszékre. Pályázhatnak tanító-nőképző-intézeti tanári oklevéllel bírók, másodsorban középiskolai tanári oklevéllel bírók, kik az ide vonatkozó feltételeknek megfelelnek. (Pedagógiai vizsgálatuk eredménye legalább jó).

3. Rajz-kézimunka tanszékre. Pályázhatnak rajz- és kézimunka tanári oklevéllel bíró nők vagy oklevél nélküliek, kiknek ezen tárgyak tanításában jártasságuk van s kötelezik magukat az oklevél megszerzésére.

Mind három tanszéken a javadalmazás: okleveleseknél havi 500 L alapfizetés, 400 L havi drágasági segély, évi 1400 L lakáspénz, esetleg családi pótlék; oklevél nélkülieknél az alapfizetés havi 450 L, a többi mint az okleveleseknél. (L. az erdélyi ker. ig.-tanács 3638—1921. sz. körlevelét.)

Kötelező óra szám 20 óra hetenként. Az állás szeptember 1-én foglalandó el.

Pályázati kérvények a Szatmárnémeti református tanító-nőképző-intézet Igazgatótanácsához címezve az intézet igazgatóságához küldendők a szükséges okmányokkal felszerelve június hó 30-ig. A nem Románia területén szerzett oklevelek nosterifikálандók.

Szatmárnémeti, 1922. évi május hó 20.

Bélteky Lajos,
az ig.-tanács elnöke.

László János,
h. igazgató.

MAGYAR

LESZÁMITOLÓ- ÉS
PÉNZVÁLTÓ BANK
DÉBRECZENI FIÓKJA

BANKOSZTÁLY TELEFON

35. és 9-41.

ÁRÚOSZTÁLY TELEFON

11-66. és 11-67.

Debreczen, Piac-u. 28.
(Városi bérpalota.)

ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR

DEBRECZENBEN
FERENC JÓZSEF-UT 16. SZ.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank affiliált intézete.

Alaptőke 4.600,000 korona. Tartalékok 2.370,000 korona. Betétállomány 60 millió korona.

ALAPITTATOTT 1872-İK ÉVBEN.

Üzletágai:

takarékbetétek, csekkszámok, váltóleszámítolás, törlesztéses és jelzálog-kölcsönök. Értékpapírok és külföldi pénzek vétele és eladása, tőzsdei megbízások, hitelek bel- és külföldre. — Előlegek értékpapírokra és árúkra. — Saját árúraktár.

Affiliált intézetei:

Kereskedelmi és Iparbank R.-T. Nyiregyháza, Nagykárolyi Ipar- és Kereskedelmi Bank R.-T., Gazdasági Bank R.-T. Hajduszoboszló, Hajdunánási Gazdasági Bank R.-T. Kabai Takarékpénztár R.-T.

KONFIRMÁCIÓI AJÁNDÉK!

Most jelent meg dr. Erdős Károly

AZ ÉN VALLÁSOM

Minden 10-re 1 ingyen példányt adunk. című könyve, amely a református vallás multját, jelentőségét, hittanát és erkölcsét, a kálvinizmusnak a magyar nemzetre gyakorolt hatását és jelenlegi helyzetét adja élvezetes, gyönyörködtető és tanulságos formában. A könyv 128 lap terjedelmű 32-rét formában. ♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥

Legalkalmasabb ajándék minden református egyháztagnak részére bármely alkalomból.
Ára bórutánzatú papirkötésben, arany nyomással 20 K
Egészvásznon kötésben, arany nyomással 25 K

Kiadja a „MÉLIUSZ” KÖNYVKERESKEDÉS DEBRECZEN.

Konfirmációi előkészületre nélkülözhetetlen

A DEBRECZENI KONFIRMÁCIÓI KIS KÁTÉ.

Írta: Nagy István, debreczeni református vallásitanító-lelkész. A mű gyakorlati értékét bizonyítja az, hogy az első kiadás rövid néhány hónap alatt elfogyott. Az ország minden részében nagy sikerrel használják. Terjedelme 16 nyomtatott oldal. — Ára példányonként 5 korona, 10 százalékos árengedménnyel, vagy minden 10 példányra egy ingyen példánnyal. ♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥♥
Különösen ajánljuk már a múlt évben nagy feltűnést keltett szép, csinos és ízléses, kényomású, bibliai mondásokkal ellátott

Konfirmációi emléklapot,
melynek ára darabonként K 1-80 és 100 drb rendelésnél K 160.—.

Konfirmáltak anyakönyvi íve. Egy ívre 64 név megy. Ára ívenként 5.— korona.

Megrendelhetők a kiadónál: „MÉLIUSZ” Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházker. könyvkereskedésében Debreczen, Ferenc József-utca (Piac-utca) 26. szám.